

De stadsboom stopt niet bij de kap

Gemeenten stellen steeds hogere eisen aan de duurzame herkomst van hout dat zij inkopen.

Maar wat gebeurt er met het hout uit hun eigen stad wanneer een boom wordt gekapt?

Auteur: Patricia Dolman

Bomen zorgen voor verkoeling, vangen water op, dragen bij aan biodiversiteit en maken straten en wijken aantrekkelijker. Gemeenten investeren daarom veel tijd, kennis en geld in de aanplant en het beheer van bomen.

Maar ook een zorgvuldig beheerde stadsboom bereikt ooit het einde van zijn levensduur. Een boom moet wijken omdat hij onveilig wordt, ziek is of omdat de openbare ruimte opnieuw wordt ingericht. Op dat moment verandert een

waardevolle boom ineens in een partij hout. En daar ontstaat een opvallende paradox.

Duurzaam inkopen, maar wat doen we met ons eigen hout?

Gemeenten stellen bij de inkoop van hout eisen aan duurzaamheid en herkomst. Voor bijvoorbeeld straatmeubilair, bruggen en gebouwen wordt gecertificeerd hout gevraagd. Tegelijkertijd komt bij het beheer van diezelfde openbare ruimte jaarlijks hout vrij waarvan de herkomst bekend is: het stond soms tientallen jaren langs een gemeentelijke straat, in een park of op een plein.

Toch is een bekende herkomst niet automatisch een aantoonbare duurzame herkomst. Om het hout als gecertificeerde grondstof de keten in te kunnen brengen, moet ook het beheer van de bomen aantoonbaar aan de eisen voldoen en moet de herkomst daarna traceerbaar blijven. Juist daar gaat nog waarde verloren.

Stadshout kan afhankelijk van soort, afmetingen en kwaliteit verschillende bestemmingen krijgen. Een deel is geschikt voor hoogwaardige toepassingen, bijvoorbeeld in meubels

of de bouw. Een ander deel kan beter worden gebruikt voor bijvoorbeeld plaatmateriaal of bodemverbetering. Het gaat er niet om dat iedere stam een tafel of balk moet worden. Het gaat erom dat voor het beschikbare hout een zo hoogwaardig mogelijke toepassing wordt gevonden.

De levenscyclus van de boom als één geheel

Daarvoor helpt het om anders naar gemeentelijk bomenbeheer te kijken. Niet alleen naar de periode waarin een boom groeit en zijn functies in de stad vervult, maar naar zijn volledige levenscyclus.

Dat begint bij aanplant en beheer en eindigt niet bij de kap. Ook wat daarna met het hout gebeurt, kan onderdeel zijn van het gemeentelijke duurzaamheids- en circulariteitsbeleid. PEFC-certificering voor Bomen Buiten het Bos maakt die verbinding mogelijk. Gemeenten en andere grondeigenaren in Nederland kunnen het beheer van bomen buiten bossen laten certificeren. Daarmee wordt niet alleen aantoonbaar dat de bomen duurzaam worden beheerd. Het hout dat bij dat beheer vrijkomt, kan met een gecertificeerde herkomst de handelsketen ingaan.

De gemeente Zwolle bracht dit als eerste gemeente ter wereld in de praktijk. Door certificering kan stadshout toegang krijgen tot markten waar aantoonbare herkomst een voorwaarde is.

Van groenbeheer naar grondstoffenbeleid

Daarmee ontstaat een interessante vraag voor gemeenten: waarom zouden het beheer van bomen en het beleid voor grondstoffen twee afzonderlijke werelden blijven?

Wanneer een boom uiteindelijk moet worden gekapt, houdt zijn waarde niet op. Het hout is een hernieuwbare grondstof die opnieuw kan worden benut.

Dat vraagt wel om samenwerking. De boombeheerder, contractbeheerder, boomrooierij, houtverwerker, inkoper en beleidsmedewerker hebben ieder invloed op wat er uiteindelijk met het hout gebeurt. Als pas na het vellen van een boom wordt nagedacht over de bestemming

van het hout, zijn kansen mogelijk al verloren gegaan.

Kees Weijtmans, directeur Boomrooierij Weijtmans, ziet dat in de praktijk. Zijn bedrijf rooit onder meer bomen in stedelijk gebied en probeert het vrijkomende hout zo lang mogelijk in de keten te houden.

‘Er moeten binnen onze opdrachtgevers mensen zijn die de toegevoegde waarde ervan inzien om het hout gecertificeerd te krijgen. Het is voordeliger om alles door de versnipperaar te halen en als biomassa af te zetten dan er verschillende sortimenten uit te halen. Maar ik vind dat zonde. Wij gaan niet voor winst op de korte termijn; onze horizon ligt verder.’

De uitdaging ligt daarom niet alleen op de houtwerf. Die begint veel eerder: bij de manier waarop een gemeente haar bomen beheert en afspraken maakt over het verwerken van het vrijkomende hout.

‘Waarom duurzaam hout inkopen als je de waarde van je eigen stadshout laat liggen?’

De keten dichttimmeren: geen grote stappen nodig

Stel dat hout van gemeentelijke bomen gecertificeerd de keten ingaat, wordt verwerkt tot een nieuw product en uiteindelijk weer wordt toegepast in dezelfde stad. Dan krijgt circulariteit een heel concrete betekenis. De boom die jarenlang onderdeel was van de openbare ruimte, kan als hout opnieuw waarde krijgen in diezelfde stad. De ervaring in Zwolle laat zien dat de stap naar certificering klein is. Erik Bakker, contractbeheerder Groen bij de gemeente Zwolle:

‘Veel gemeenten werken al aan dezelfde duurzaamheidsdoelstellingen. Met een boombeheerplan en bomenvisie, met aandacht voor klimaat en biodiversiteit, sluit je al snel aan bij de eisen voor certificering. Voor ons waren geen grote stappen nodig en ik denk dat dat voor veel andere gemeenten in Nederland ook geldt.’

Met certificering kunnen gemeenten en andere grondeigenaren de stap zetten van duurzaam bomenbeheer naar gecertificeerd hout. Daarmee kan het vrijkomende hout een zo hoogwaardig mogelijke toepassing krijgen en als gecertificeerde grondstof aansluiten bij de eisen die gemeenten zelf stellen aan de duurzame herkomst van hout dat zij inkopen. Niet iedere stadsboom zal zo’n bestemming krijgen. Maar dat hoeft ook niet. Het gaat erom duurzaam groenbeheer voor de lange termijn te verbinden met een duurzame stadshoutketen.

Want duurzaam bomenbeheer stopt niet bij de kap.

‘Niet iedere stam hoeft een tafel of balk te worden, als het hout maar zo hoogwaardig mogelijk wordt toegepast’

